

Journal of Research and Development

Multidisciplinary International Level Peer-reviewed Journal

April-2022 Volume-13 Issue-21

Chief Editor

Dr. R. V. Bhole

'Ravichandram' Survey No-101/1, Plot
No-23, Mundada Nagar, Jalgaon (M.S.) 425102

Editor

Dr. M.N. Kolpuke

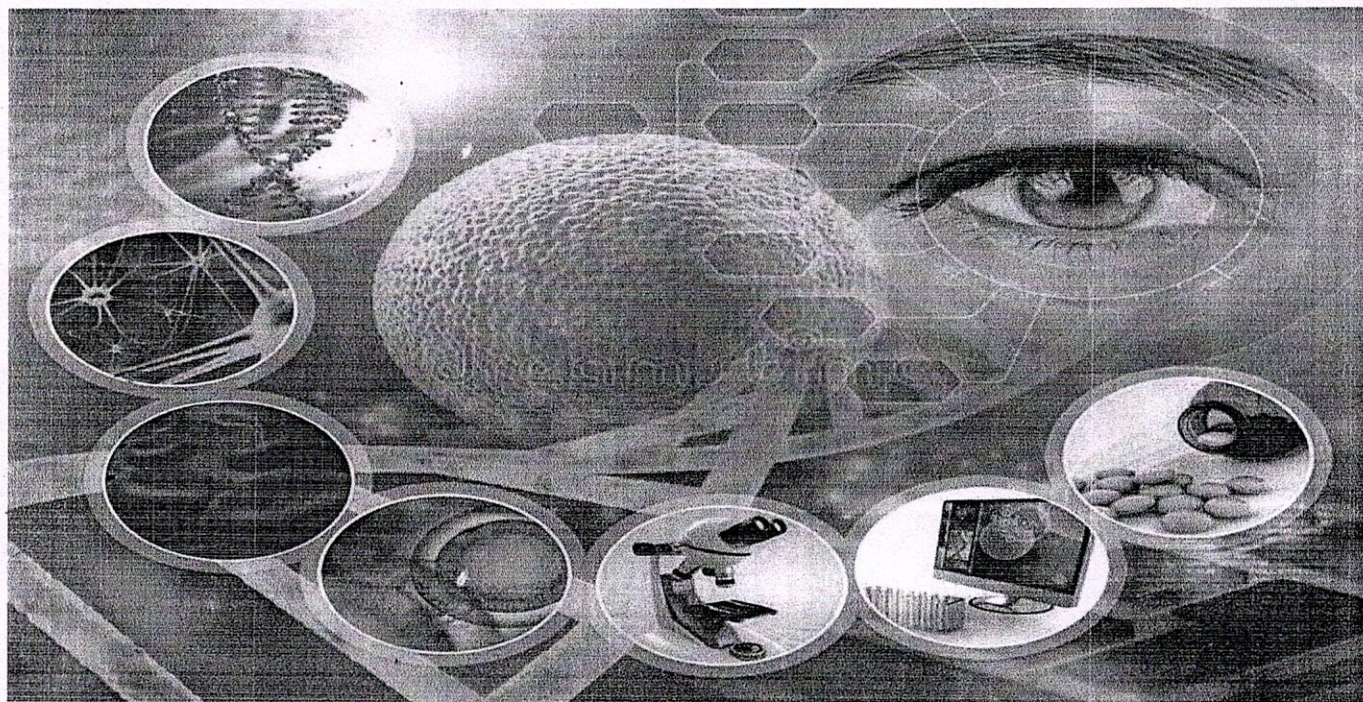
Principal,

Maharashtra Mahavidyalaya, Nilanga, Dist.
Latur

Dr. V.D. Satpute

Principal,

Late Ramesh Warpudkar College, Sonpeth,
Dist. Parbhani

Address

'Ravichandram' Survey No-101/1, Plot, No-23, Mundada Nagar, Jalgaon (M.S.) 425102

92
105783 . BSCD-APR-2022

प्राचीन मराठी वाङ्मयातील अभिजात परंपरा	डॉ.लोकचंद राणे	72-76
मविता सिंह की कविताओं में नारी अस्मिता का स्वर	डॉ. रमेश माणिकराव शिंदे	77-80
संरक्षण यंत्रणा Defense Mechanism	प्रा.डॉ.सचिन बाबुराव खोकले	81-83
जागतिकीकरण आणि मराठी ग्रामीण कविता	प्रा.के.एम.लोखंडे	84-88
रशिया - युद्ध युद्ध : जागतिक तिसऱ्या महायुद्धाची चाहूल	प्रा. डॉ. भुजंग पाटील	89-93
कोविड - १९ आणि मानसिक आरोग्य व उपाय	डॉ. आंबटकर वृषाली ओंकार	94-96
भारतीय अर्थव्यवस्थेत शेती क्षेत्राचे योगदान	डॉ. विनायक रावसाहेब वाघमारे	97-100
हिंदी-मराठी दलित स्त्री आत्मकथाएँ: जीवन संघर्ष की व्यथा-कथा 'दोहरा अभिशाप' और 'जीणं आमुचं' के विशेष चर्च में	डॉ. संजीवकुमार नरवाडे	101-104
मराठी विमुक्तांच्या आत्मकथनांची वाटचाल	प्रा. प्रविण रामदास जाधव	105-107
मराठीतील नवप्रवाह आदिवासी साहित्य	श्री. चेपूरवार गंगाधर नरसिंगराव	108-109
संरक्षण और समकालीन हिन्दी उपन्यास	डॉ. जिन्सी जोसफ	110-111
संरक्षण हिच धनसंपदा	प्रा.विजय उपलंचवार	112-114
संरक्षणातील प्रचलित प्रवाह	प्रा. डॉ. गणेश वायकोस	115-118
संरक्षण व सेवा क्षेत्राचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम	प्रा. डॉ. नागनाथ महादेव अदाटे	119-122
संरक्षणाचा व साहित्याचे बदललेले स्वरूप	डॉ. भास्कर गायकवाड	123-126
संरक्षणाचा आर्थिक विकासातील राजकोषीय तुटीचे महत्त्व	जाधव रूपाली, डॉ. गाडेकर बी. पी.	127-132
संरक्षणाचा इतिहासलेखनातील स्त्रीवादी इतिहासलेखन प्रवाह	डॉ. सुभाष गणपतराव बेंजलवार, डॉ.नितीन पांडुरंगराव बावळे	133-135
संरक्षणातील आधुनिक प्रवाह एक अभ्यास	प्रा.डॉ.शिंदे.बी.आर	136-138
संरक्षणाचा स्थित्यंतरे	डॉ. एम. के. शिंदे	139-140

कोरोना काळ व साहित्याचे बदललेले स्वरूप

डॉ. भास्कर गायकवाड

मराठी, विभाग प्रमुख, महाराष्ट्र महाविद्यालय निलंगा

EMAIL_bhilori24@gmail.com

कोरोनाने जगातील माणसांच्या जीवन जगण्याची दिशाच पूर्णपणे बदलून टाकलेली आहे. जागतिक पातळीवर वेगवेगळ्या देशांचे जे आंतरराष्ट्रीय संबंध आहेत त्यांची समीकरणे कोरोना नंतर फारच बदललेली आहेत, आणि त्यात रशिया- युक्रेन युद्धाने अधिकच भर घातलेली आहे. या बदलत्या जगाचा व्यवहार एखाद्या वेगळ्याच भाषेत होईल असे आज वाटू लागले आहे. वर्क फ्रॉम होम, लर्न फ्रॉम होमच्या माध्यमातून कामे होऊ लागली आहेत. संवाद साधण्याची प्रक्रिया ही इलेक्ट्रॉनिक माध्यमातून होईल यात शंका नाही. या विषयाला अनुसरून या शोधनिबंधाची निर्मिती करण्यात आलेली आहे.

सुशिक्षित माणूस आपल्या एकटेपणा दूर करण्यासाठी साहित्याचा आधार घेतो. किंवा आपला एकटेपणा कमी करण्यासाठी साहित्य आपल्याला वास्तवापासून थोडं दूर घेऊन जाते. ही परिस्थिती कोरोना काळात बऱ्याच लोकांनी अनुभवली. कोरोना सारखेच विविध आजार पूर्वीच्या काळीही होऊन गेलेत. ते कसे निर्माण झाले होते याबद्दलची बरीचशी माहिती काही ग्रंथांमध्ये आलेली दिसते. अशी पुस्तके गेल्या दोन अडीच वर्षांच्या काळात अधिक प्रमाणात वाचली गेलेली दिसतात. ग्रंथरचना ही समाजाला शहाणे करण्याचे काम करते. कोरोना कालखंडात आजारांची उत्पत्ती कशी झाली? त्यावर काय उपाय करता येऊ शकतो? याबद्दलची भरपूर माहिती पाहावयास मिळते आणि अशा ग्रंथांची निर्मिती होणे हे फार पूर्वीपासून चालू आहे. मध्ययुगीन कालखंडात विज्ञान आणि गणित यांचा फार प्रसार जगात झाला. याचे उत्तम उदाहरण म्हणजे एस फ्रेडरिक यांनी लिहिलेला "लाॅस्ट एन्लायटनमेंट" हा ग्रंथ होय. ब्रिटीश लेखक डॅनि डेपो यांनी १७२२ मध्ये लिहिलेले पुस्तक "ए जर्नल ऑफ द प्लेग इयर" यात १६६५ साली लंडनमधील प्लेगच्या साथीने चे वर्णन आलेले आहे. त्या वेळेची लंडनमधील परिस्थिती आणि आजची कोरोनाची परिस्थिती जवळजवळ सारखीच आहे. अल्बर्ट कामो यांच्या "दि प्लेग" या पुस्तकात सुद्धा अल्जेरिया मधील 'ओरां' या शहराचे वर्णन आलेले आहे. प्लेगची साथ तिथे किती भयानक पसरलेली होती याचे चित्रण या पुस्तकात आलेले आहे. ब्रिटिश लेखिका कॅथरीन एन पोर्टर यांनी "pale Horse ,Pale Rider" या कादंबरीत स्पॅनिश प्लूच्या आगमनाचे चित्रण केले आहे. १९१८ सालचे हे चित्रण आहे. २०१४ मध्ये प्रकाशित झालेली "एमिली सेंट" ही जॉन मंडेल यांची कादंबरी एका संसर्गजन्य आजारावर आधारित आहे. ज्याची सुरुवात जाॅर्जियापासून होते. गेल्या अडीच वर्षांपासून 'कोरोना' या महाभयंकर रोगाचे तावट संपूर्ण जगावर आहे. या संदर्भातही अलीकडे बरेच ग्रंथ प्रकाशित झालेले आहेत. २००२ मध्ये सार्स, २०१२ मध्ये मदर्स, २०१४ मध्ये इबोला, २०१९ मध्ये कोरोना यासारखे विविध आजार जागतिक